

"Norge selvstændigt og frit"

Taler

Johannes Steen

Sted

Nærstrand

- 1 Der er ønsket Foredrag over de mere vigtige Spørgsmaal. Der stiller sig i disse
Ord for Tanken en Mangfoldighed til Valg. Paa nærsagt alle Livets Felter -
inden Aandslivets og det praktiske Livs forskjellige Brancher - i det sociale,
politiske og økonomiske - inden Staten, Kirken og Skolen har Forskningen og
5 Erfaringen udvidet Kredsen af de menneskelige Interesser, stillet dem i nyt Lys
og undergivet dem forøget Prøvelse, - og heldigvis er dermed ogsaa udvidet
Kredsen af de Interesserede. Det er vor Tids Særkjende, at som den har beriget
Menneskeheden med nye Tanker, har den ogsaa bragt disse til flere og flere, der
nu higer efter at opnaa Delagtighed og Medansvar for deres Gjennemførelse og
10 Udarbejdelse til Nytte for Livet.

- Men ét er der - Betingelsen for alle, at de fra Tankeverdenen kan faa Skikkelse, -
det er Samfundsspørgsmaalet. - Det er kanske derom, I ønsker at høre først og
fremst, og derom vil jeg faa sige nogle Ord til orienterende Oversigt over
15 Spørgsmaalet om vort Samfund, hvorledes det har sig med dets Vilkaar, de
Kræfter og Retninger, som deri rører sig, dets Evne til at gjøre Fyldest ved
Løsningen af de mange Spørgsmaal, - vor Ret til selv at prøve og vælge og med
Retten vor Pligt, som vi ikke tør svige uden at svige os selv.

- 20 Det er et Alvorsspørgsmaal altid, Øjeblikket har gjort det til et brændende
Spørgsmaal, og det er et Hvermandsspørgsmaal. Det var efter lange
Aarhundreder, vi gjen vandt og gjen fandt os selv. Da vi i 1814, løste fra den
gamle Forbindelse, valgte at være os selv, var det ingen kongelig frivillig eller halv
aftvungen Naadesakt, der gav os Friheden. Vore Fædre tog den som frie Mænd
25 med Livet som Indsats for at værne om det dyre Værk og beskytte det mod
Fiendehaand. Grundloven, som den var vedtaget paa Ejdsvold, blev urørt og
urokket den 4de November, det absolute Veto afvist, og ingen Forandringer
uden de, der var en Følge af Foreningen med Sverige, - og - Norge frit og
selvstændigt i Forbund med det frie Broderland - var dens første §, - Indholdet

af alle de andre, hvormed vi tog Plads blant Europas Nationer, med Ret, som vi havde givet os den selv. Det er derpaa, vort Samfund hviler endnu, og den kræver vi, og det er kun den vi kræver. Den er Grundlaget for alle vore Institutioner.

35

Jeg nævner det her; thi det skal ikke glemmes, hvor Tausheden fortolkes som Tale, hvor Ordene ikke tydes efter sin Lydelse, men skal hente sin Forklaring snart sagt fra alle Kanter uden fra Grundloven selv. - En Grundlov af den absolute Konge forbeholder denne, hvad den ej udtrykkelig tillægger Folket; det
40 suveræne Folk har selv i Eje, hvad det ikke selv har givet fra sig ved Loven. «Norge selvstændigt og frit» - det var vore Fædres Ære, vor Glæde og Stolthed, og Held os! vi tør sige, at Folket ikke har sveget Løftet deri.

45

Det maatte komme, og det kom, Arbejdets og Møjens Dage; den oprundne Frihed blev ej uantastet, og Frihedens Krav lod sig ej nøje med patriotiske Jubel- og Glædessange. Grundloven stod der, - men en Gjenstand for stadige Angreb gennem indgribende Ændringsforslag; den var jo vedtaget, da det gjaldt, «for ej at støde de nationale Fordomme», - den trængte og skulde nok modtage de nødvendige Udbedringer, - og det nyskabte Samfund krævede Nybygning
50 omtrent overalt med Ofre og Anstrængelse, hvorom vi kun har en svag Forestilling. Med Sandhed kan det siges, at de arbejdede med Sværd ved Lænd, takket være deres taalmodige, altid aarvaagne og nidkjære Arbejde for Frihedens, den selvgivne Friheds, Forsvar og Befæstelse. De gav os en Arv og en Lærdom. 1821 og 1824 stillede deres Fædrelandskjærlighed og Frihedssind paa Prøve, og
55 de bestod den med Hæder; det absolute Veto «til Værn om Folkefriheden» afvistes, og selvstændigt og frit gik Norge ud af Ilden. Men først lidt efter lidt vinder et Folks politiske Bevidsthed op til Klarhed over sig selv - kun efterhaanden kunde Lovparagraferne blive og de er blevne Grundvolden for vor Samfundsudvikling. Efterhvert som Bureaukratiets Magt svandt - tænk paa
60 Formandskabsloven, tænk paa Konventikelpakaten -, eftersom Folket lærte at tro paa sig selv, steg i den rette Frihedens Selvfølelse, desmere har det i Stortinget fundet en Tolk for, hvad det kræver og savner, og i samme Grad har Stortinget klarere fattet sin forfatningsmæssige Stilling og sin Pligt at virkeliggjøre Forfatningens og Grundlovens Tanke, at i den konstitutionelle
65 Stat er det Folkeviljen, den lutrede gennem de lovlige Organer udtalte Almenvilje, der skal være bestemmende for Landets Styrelse. Anerkjendelsen deraf er Grundlaget for alt konstitutionelt Styre; at naa did er Stortingets Opgave. Endnu har det ej lykkedes - men hvad det har virket mod dette Maal,

70 har taget Væxt og skal voxe med Folkets Væxt til Mands Modenhed.

Vor Grundlov er tidt bleven nævnt den frieste i Verden; det er dens bedste Ros, at den har rummet og rummer vor Udvikling, derved har den kunnet blive en Fremskridtets Lov, eftersom Forholdene gjør det behov - de ydre Forhold, og
75 endmere naar Folketrangen melder sig med større og større Indsigt og Kraft. Og Storthinget har handlet efter denne Opfatning. Tidsmæssig Udvikling af Selvstyret paa Forfatningens Grund er dets trygge Program. Det er Betingelsen for Selvstændighed, for Frihed og Landets Vel, - og Vælgerne har givet dets Valg Medhold.

80 Ved Beslutningen om Statsraadernes Deltagelse i Storthingets Forhandlinger, Midlet og Borgen for den rette konstitutionelle Forhold mellem Statsmagterne og en virkelig - ikke blot juridisk Ministeransvarlighed ligeoverfor Nationalforsamlingen, ved Stemmerettens Udvidelse efter den vedtagne
85 Beslutning, hvorved i det store alle selvhjulpne Mænd vilde være bleven vore Medborgere, har det inden Grundlovens Ramme og Principer villet gjøre fuld Virkelighed af Selvstyrelsens Tanke, at Folket har Raadighed over sin Skjæbne, da Nordmænd raader i Norge, - og muliggjøre ethvert Fremskridt efter vore Evner og vort Behov.

90 Skal det lykkes? Ingen tviler, men intet stort Maal naaes uden Kamp. Derfor skal det ej undre os, om Striden bliver hed og Modstanden samler sig til en sidste Anstrængelse. Vore Dages Brydninger er et Udslag af en lang Række Begivenheder, som ej bør lades uberørt, naar vi skal vurdere Modstandens og
95 Kampens Natur, dens Formaal eller dog dens Resultat, om den vandt. Vi skal deraf hente Styrke til Sejr.

For over tyve Aar siden - det var umiddelbart efter Splittelsen af et Ministerium, hvis bedste Mænd veg Sæde, fordi de ikke fandt at kunne hævde vort Lands
100 fulde Selvstændighed i Unionen, overtog det rekonstruerede Statsraad Ledelsen af Landets Anliggender med det Hverv at hidføre en Revisjon af Unionsakten, hvorpaa dengang gjordes Krav af en mod Norge alt andet end velvillig Stemning. Det var et Udbrud, - lykkeligvis kan vi haabe for alle Tider det sidste, derfor borger Repræsentationsformen i vort Broderland, - af forgangne Tiders
105 Misopfatning og Fordom mod Foreningen, som den var og er. Det hører ej hid at gennemgaa det endelige Forslag, dets Karakter tør være tilstrækkelig betegnet derved, at det ikke optog det dengang forlangte Unionsparlament, men

etablerede en Fælles-Regjering med et saadant Omraade, at Sveriges første
110 Statsmand paa Rigsdagen afgav den Erklæring, at han havde opgivet
Fællesrepræsentationen, fordi Fællesregjeringen med Nødvendighed vil
fremkalde begge Folks Krav derpaa. Og dets Skjæbne inden Stortinget svarede
hertil; mod 17 Stemmer forkastedes det. Stortinget saa deri en Fare for vor
Selvstændighed. Det skulde været vort Veto, vort Overhus, Begyndelsen til
115 Enden. Al konstitutionel Statsskik tilsagde, at en saadan Underkjendelse af selve
den Sag, hvorpaa Ministeriet var gaaet ind, skulde medføre dets Fratrædelse, -
hos os optog det ved første Ledighed inden sin Midte den Mand, der havde
deltaget i Forslagets Udarbejdelse og baaret dets frugtesløse Forsvar i
Stortinget. Loddet var altsaa kastet, Stortinget, det første aarlige Storting,
120 der havde mødt og afværget den truende Fare, skulde reduceres, dets Virkeevne
indskrænkes og dets Kraft brydes. Prolongationen negtedes; næste Aar, da
Statsraadssagen, Stortingets Tilbud om Samarbejde, efter omtrent 50 Aars
Forhandling vedtoges, - afvistes den af den samme Mand, der med størst Varme
havde taget Ordet for Nødvendigheden af denne Reforms Indlemmelse i vort
125 Statsliv, - og paa hvilke Grunde? Enten Umyndighedens, det kan jeg ikke tro,
eller rene Skingrunde, det vil jeg ikke tro, eller en Eventyrpolitik, saa dristig og
fremfor alt saa radikalt omstøbende, at Regjeringen ikke vovede mere end
Antydninger og endnu ikke har vovet at vedstaa alle sine Konsekvenser.
Stortinget udtalte sin Mistillid forgjæves. Et kongeligt Forslag, der hvilede fra
130 1874, da Statsraadssagen atter vedtoges, nød i 1877 den sjældne Udmærkelse
ikke at faa en eneste Stemme. Men Regjeringen var og blev den norske
Regjering - nogle kaldte den Fædrelandets Frelser - andensteds vilde den vel have
faaet et andet Navn, og intet Forsøg paa at forsone, ikke Spor af ledende Tanke
uden den om muligt at svække Stortingets Anseelse og Magt, dette Storting,
135 som havde reddet Nationen og slaet deres Anslag til Jorden, - og udtrætte
Vælgerne, medens de nedværdigede Folket i dets Repræsentation. Det havde ej
gaaet at kue sit Folk under Fællesstyret; det maatte da forsøges her hjemme.

Man spørger uvilkaarlig: Hvorledes er dette muligt? Historien skal vanskelig
140 kunne forstaa det i en konstitutionel Stat Anno 1877, og det lader sig kun
forklare af, at der endnu lever blandt os Levninger af det gamle Regime, en
uddøende Slægt, som, selv magtesløs, klamrer sig til Magten, indtil den med
Skjæbnenødvendighed volder sit eget og sines Fald.

145 I 1880 forelaa Statsraadssagen atter vedtagen 4de eller enslydende for 3dje Gang,
nu med 93 Stemmer af 114. Nu var dog alle Muligheder udtømt. Nej, Maalet

var ej endnu fuldt, der maatte gjøres en sidste Kraftanstrængelse - det koste hvad det vilde, - hvad havde de ogsaa at tabe? Landets Ro, de spildte Kræfter, Spliden
150 og Striden, ja selv Tvilen om Lovlighedens fine Grændse, thi der var Tvil - alt maatte vige for Lysrædheden og Uvilligheden til at møde Folkets Repræsentanter, og det absolute Veto blev ophøjet over Tvil. Ja, for det var det ikke. Stortinget benægtede det nu strax og hævdede sin Beslutnings Gyldighed uafhængig deraf. Det var den 9de Juni 1880. Og saa blev der ved Tvil. Saa
155 spurgte man sig for og fik et Svar. Ja, skal jeg tro, at man glædede sig derved? Af det juridiske Fakultets Betænkning er der knapt mere igjen end Adressen af 1824, der ganske rigtig gjentager Komiteens ikke godkjendte Motiver, og «Sagens Natur» - «en tom Frase», begge disse Argumenter, hvis Betydningsløshed vore Venner østenfor Kjølen broderlig har friet os fra
160 yderligere at godtgjøre. I Grundloven har det aldrig ladet sig paavise. Det findes grandgivelig ikke. Ja saa har Regjeringen paaberaabt sin egen urokkelige Overbevisning til yderligere Bestyrkelse.

Sjelden, ja det tør vel siges, aldrig har en konstitutionel Regjering grovere
165 misforstaaet sin Stilling og fornegtet Principet for Nutidens Samfund, at Almenviljen, tilstrækkelig og lovlig konstateret, skal være Landets Lov. Havde det existeret i vor Grundlov dette absolute Veto, - forlængst er det overalt erkjendt, at det kun er en Appel, at det ikke skal og ikke kan stanse et virkeligt Folkekrav. Overalt beder man sig bevaret for Brugen udover denne Grænse.
170 Her, hvor det ikke er at finde, applauderer man Misbrugen. Hvem forsvarer da Negtelsen og dadler ej dens Daarskab? Ja, hvad værre er, fra den Side, hvor man er lige ufortrøden til at forsvare Regjeringens absolute Veto og dadle dets Anvendelse ligeoverfor Statsraadssagen, fortæller man os atter og atter, at kom en Gjentakelse til, saa var Sanktion vis. Intet er mere skikket til at kaste Lys over
175 Regjeringens Fremgangsmaade eller dog dens Maalsmænds Opfatning deraf. Tingen kan jo aldrig prøves; fra Stortingets Side er Beslutningen endelig afgjort og erklæret for Lov; at Regjeringen trods dette og dets Anmodning undlod at kundgjøre den, kan ej forandre dens Stilling ligeoverfor Thinget, som det maa blive dets Sag, om nødvendigt, at paatale Undladelsen. Efter denne Paastand
180 gjaldt det ved Sanktionsnegtelsen ikke Statsraadssagen men Vetoet; det er den haardeste Beskyldning, der kan udslynges mod Styrelsen. I Utrængsmaal, ikke for Sagen, men for at prøve, om Folket skulde ville slippe at sælge sin Førstefødselsret, skede det uhørte. Dens Modstandere har vel nu og da tænkt og ymtet om noget sligt. Udtalelsen fra deres egne Mænd giver Tanken et Præg af
185 Sandsynlighed. Regjeringen kan med Rette sige: «Bevare mig for mine Venner,

der røbede den Hemmelighed».

Men dermed være det som det vil - Tingen saaledes sat paa Spidsen havde sine
190 Konsekvenser, og Regjeringen havde taget dem.

Beskatnings- og Bevilgningsretten har i frie Stater været og er Frihedens
Palladium, Nationalforsamlingens store Magtmiddel til at fremme og bestemme
om alle Samfundets efter dens Mening berettigede Formaal og til Værn for
195 Folkefriheden. I en Menneskealder var ej rejst Spørgsmaal om Bevilgningsretten
hos os, at den ikke skulde ligge hel og ubeskaaret hos Storthinget. Det var en
Tanke saa fremmed, at man vanskelig kunde fatte den, at deri skulde forsøges
Indgreb, og endnu er der vel mange, som ikke rigtig tror derpaa. Og dog, det
utrolige er skeet.

200 Den samme Bevisførelse, hvorefter Fakultetet har fundet det absolute Veto i
Grundlovssager, maatte og begrunde Bevilgningsvetoet. Det norske Folk skal ej
længer gennem sit Storthing kunne beskatte sig selv og bestemme over
Statsmidlernes Anvendelse. Dette er ikke blot en ufrugtbar Doktrin; den er
205 allerede traadt ind i Verden som en Hindring for en frugtbar Forberedelse af
landsvigtige Sager og nu sidst som Indsigelse og Nægtelse ligeoverfor en stor
national Folkesag, hvori Grundlovens Tanke gennemføres ved Folkets frivillige
Sammenslutning til Forsvar for Hjem og Land. Bevilgninger som
Grundlovsbestemmelser skal blive en Akkord, en Gjenstand for Kjøb og Salg, et
210 Pruteri om Magten; - hvor er saa Friheden og Selvstyret og snart: hvor er
Selvstændigheden og Selvstændighedens Værn i Folkets Raad?

Men ej heller her standser man. Allerede dukker der op en Paastand om, at
Storthingets Ret er Pligt til at bevilge det nødvendige, om, at det ej har Ret til at
215 negte, at Administrationen maa være berettiget til at bruge, hvad for den er
uundværligt. Det findes antydet i officielle Aktstykker, og Partiets Organer
generer sig ej ved aabenlyst at docere det.

Og saa, hvad der saa ofte er fremholdt og alt tidlig var en Torn i Øjet og derfor
220 udsat for Angreb, men ligesaa ihærdig og kraftig værget i vor Friheds Morgen, -
vor Grundlovs § 79, denne Sikkerhed en Gang for alle, at hos os skal intet
hindre, om det end kan udsætte og paany faa prøvet, hvad Folket i Kraft af sin
Selvbestemmelse, sin Raadighed over Landsens Lov og Folkets Ret havde
forlangt og villet - det suspensive Veto skal ej heller undgaa Anfægtelse. - Man

glemmer eller man glemmer ikke, men dog - man fornyer i fuld Bevidsthed, hvad forlængst er forsøgt, at hævde Kongemagten Afgjørelsen om dets Anvendelighed i hvert enkelt Tilfælde, om det formenes at kunne berøre Kongens Prærogativer.

230

Ja de Prærogativer. Ret som om Forfatningen var en Udbytning af Magten portionsvis for dens egen Skyld og ej blot en Fordeling af Funktioner i Samfundets Interesser.

235 Det er denne Forvexling, der giver vor Statsliv det juridiske Tilsnit, fornægter Væsen og Indhold for Form og Myndigheds Udøvelse. Det er Bureaukratiets Kjøphest og, saalænge det holder Kongemagten fangen og denne ej vil frigjøre sig, den Tilflugt, hvortil det klynger sig for at holde sine synkende Aktier i Kurs. Det er allerede bebudet, at en eventuel Gjentakelse af Lensmandsloven vil give
240 Anledning til Konflikt paa dette Punkt. Naar saa hertil føjes de dunkle og aabenbare Udtalelser i den hel- og halvofficielle Presse om Rigsrettens Inkompetence som politisk Domstol, denne Ret, der har at dømme om og for, «hvad der er til øjensynlig Skade for Rige», - og den praktisk forsøgte Fortolkning af Decisionsmyndigheden, saa har vi et saadant Billede af, hvad der
245 dels allerede er fremtraadt, dels agtes- og kan ventes sat i Scene af Fortolknings- og Magtspørgsmaal med Hensyn til Grundlovsbestemmelser, at der ikke behøves de foreliggende Forslag til Forandringer, for at der kun skal være et Vrægebillede tilbage af Ejdsvoldsværket, og Folket blive magtstjaalet for Nutid og Fremtid.

250

Skal dette ske? Det er nu Spørgsmaalet i vort Samfund, Spørgsmaalet om vort Samfund. Afgjørelsen trænger paa.

Vore Stemmeretsregler anerkjendes alment ikke længere for holdbare, en
255 Udvidelse kræves ligemeget af og for Udviklingen, som og derfor har givet sig tilkjende i et praktisk Behov. Det er de gjældende Bestemmelser Utilstrækkelighed til at imødekomme dette, der har frembragt Myrmandsvæsenet, et beklageligt, men man fristes til at sige uundgaeligt Experiment for at bøde paa Lovens Ubillighed og Vanskeligheden vedat enes
260 om en tilfredsstillende og betryggende Ordning.

Regjeringens Udvej - det er for ramme Alvor - er at indskrænke de nuværende Stemmeretsregler uden at aabne Rum for de tilkomne Samfundselementer af de

265 forskellige Slags, som det er en Uretfærdighed at udelukke, og som Samfundet selv ikke taaler at undvære. Storthingets Beslutning, ikke vidtgaaende, men dog affattet paa at optage i det store, hvad der med Rette kræver Plads, et Resultat af lange Tidens Arbejde for at forsone Meningerne, maatte da naturligtvis afvises under højlydt Klager over, at den ikke raader Bod paa alle Ulemper, skjønt
270 ingen skal kunne negte, at den vilde have forbedret Tilstanden og praktisk afværget Foreteelser som de, hvorom vi nu daglig hører og læser, netop fra den Kant, der med saa megen dydig Indignation har udgydt sin Harme over «Grundlovens Omgaaelse» og «Storthingets Godkjendelse deraf».

275 Den afvistes, og Storthinget taug dertil; det var en første Gangs Beslutning, jeg noterer det som et Bevis paa, at Storthinget selv nu, da saa meget kunde friste dertil, ikke har villet fravige og ikke har fraveget sin gamle Praxis i Grundlovssager. Men Veto-læren er ikke fornøjet hermed. Opløsningsretten er ej nok. Skjønnes det, at den har rørt ved et tveegget Sværd, eller tror den sig dog
280 til syvende og sidst ikke stærk nok til dermed at trætte et Folk, der kjæmper for, hvad der betinger dets Tilværelse som saadant, fuld Raadighed over Forfatningen indenfor de deri optrukne Grænser? Det gjælder vort Folk fremfor andre.

285 Fællesparlamentet, der var stillet i Udsigt, brast som en Sæbeboble for de længtende Blikke efter et Overhus. Regjeringens nye Opfindelse, at den selv er et Overhus, et kongevalgt Overhus med Veto, holdt vel ej heller ud, skjønt den intet sparer til Støtte for dens skrøbelige Bygning, selv ikke Kongens Hellighed og Ophøjethed over Døgnstriden og Partiernes Kamp. Regjeringens Mænd,
290 dens trofaste, og det er en Skare, der holder godt sammen, har seet, hvad der maa til, og den har fabrikeret et Overhus. Barnet er endnu ikke lyst i Kuld og Kjøen af Regjeringen; men hvem kan tvile paa, at det er ægtefødt, og, stod det saasandt til den, skulde det anerkjendes af dem som rette Fædre.

295 Jeg forbigaar Smaatterier, hvad der smager af Chikaner og lugter af Smaalighed, men dette er vort Regjeringspartis Parole, for dette kjæmper vort Højre - det «forfatningstro», det «konstitutionelle», det konservative Højre. - Der skal et vist Mod til for at nedkalde over sig den blodige Satire, der ligger i selve Navnet. Men for disse Krav stiller man Opraab til alle «oplyste og fædrelandselskende
300 Mænd» mod Storthinget, fra det Hold fører man Anke mod Storthingets Loyalitet og Forfatningstroskab og advarer mod at røkke ved Samfundsordenens Grundpiller.

305 «Man har brændt sine Skibe», der er intet Tilbagetog muligt, intet. Det kunde ligne en Trusel, det er selvfølgelig kun en Erklæring, at herpaa vil de, der selv har valgt og sagt Ordene, «falde, om de ej kan sejre».

Der stilles da Folket Valget, hvorpaa [?] Folket vælge. Det er dog den første [?]
310 Magt til at løse Striden, om Norges Grundlov fremdeles skal med Rette bære sit Indsegl: «Norge er et frit og selvstændigt Kongerige», eller om dette kun skal være et Minde om, hvad den engan vilde bringe og bragte, men som letsindigen blev bortgivet eller listig frarøvet.

315 Det er Stortinget og Stortinget med Grundlovens Magtfylde, der har været vor Selvstændigheds Vogter tillige med Frihedens. Vil det norske Folk opgive noget af denne, vil det bortgive Raadigheden over sin Forfatning, vil det lade sig berøve Raadighed over sine Midler, vil det i et Overhus grunde et Stands- og Klasseherredømme? Vort Højre vil det, og derfor opbyder det alle sine Kræfter.
320 Det vekselsvis anklager og forsvarer; intet Middel lades unyttet, det beder og det truer.

Jeg har den Fortrøstning, at alt skal være forgjæves. Jeg staar ej her for at holde en Valgtale eller styrke et Valg, jeg har kun villet lægge frem det store
325 Samfundsspørgsmaal hos os, som det nu har udformet sig - i sin Afgjørelse skjæbnensvangert for vor Fremtid. Men ét maa jeg tilføje, fordi det hører nødvendig med til fuld Forstaaelse af, hvor langt dette Højre er borte fra den Tid, hvori vi lever, hvorledes alle deres Forestillinger endnu bevæger sig i en forgangen Tidsalder. Trontalen er det levende Udtryk derfor. Regjeringen
330 falder tilbage paa Kongens personlige Overbevisning stik mod vor Konstitutions og enhver Konstitutions første Bud, at holde Majestæten udenfor, som Bærer af Folkets Majestæt, Repræsentant for Enheden, ikke for Modsætningen og Partierne. Illoyalt mod Majestæten er det samtidig Indledning til det personlige Regimente, i begge Henseende et Brud paa enhver
335 repræsentativ Forfatning, endnu uheldigere end at Statsraadet glimrer ved sin Fraværelse fra Stortinget, men ogsaa kun muligt under denne Forudsætning.

Og Talen om Regjeringens Imødekommenhed mod Stortinget! Et Forslag - uden en eneste Stemme for sig - Stortingets Samlingstid afbrudt, før det har
340 udført sit Hverv, - jeg nævner

ikke Forsøget paa at sprænge Militærkomiteen, - skal være Imødekommenhed.
Og Beskyldningen for at indskrænke den Kongen i Grundloven tillagte
345 Myndighed, skulde slig Tale kunne høres, om der hos Regjeringen var den rette
Erkjendelse af Stortingets forfatningsmæssige Stilling? Men Højre akcepterer
alt - ligegyldig for Konge, for Regjering, for Stortingets Værdighed, for
Grundlov og Forfatning, naar det dermed kan bygge Skanser og gjøre Udfald
mod den Repræsentation, hvorfra ogsaa den vil hente Stadfestelse af sine
350 Ønsker og Forhaabninger. Hvortil ellers alle disse Valganstrængelser? Der er dog
ingen Mand, som tror paa deres Beskyldninger, allermindst de selv, - deres
Trusler om Ufred, en grov Spekulation i den groveste Uvidenhed, har sin
Gjendrivelse i sig selv, - hvem skal volde den? - men den indeholder den
plumpeste Fornærmelse mod dem, som derved beskyldes for at ville svige Pligt
355 og Ed. Forfatningen og Unionen har ingen Fare at frygte uden fra dem. Vort
Broderfolk følger med spændt Deltagelse og sine bedste Ønsker Kampen mod
dem.

Det er intet lyst Billede, jeg har maattet oprulle af vort Samfunds Stilling for
360 Øjeblikket; men jeg har det Haab, at den Bevægelse, som livligen har rørt sig i de
sidste Tiaar og baaret Stortingets Stræben for Frihedens Udvikling paa
Forfatningens Grund, har trængt længere og længere frem, er bleven klarere om
sig selv og derved skal blive end stærkere, - intet har bidraget mere dertil end
Regjeringens Proklamation, og da skal Valget bringe, om ikke den endelige
365 Afgjørelse, saa dog en Løsning, der skal berede Sejr over et lidet, men enigt og
magtsygt Koteri - en Sammenslutning af Mændene fra den gamle Skole, det
legitime Kongedømmes og Bureaukratiets, med et ærgjerrigt for ikke at sige
forfængeligt og kanske dertil opskræmt Kakse- og Grosserer-Parti og lade det
brænde med Lueskrift i hver Mands Øje, og jeg haaber engang i hver Mands
370 Hjerter: «Kongeriget Norge er et frit og selvstændigt Rige og skal det altid
vorde!»

Kilde

Rektor Steens Foredrag paa Nærstrand. Kristiania 1882

375

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/norge-selvstaendigt-og-frit>

380